

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
доцент _____ І.В. Геруш

“26” _____ 2020 р.

ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни

«Гігієна та екологія»

Галузь знань 22 Охорона здоров'я
(код і назва галузі знань)

Спеціальність 221 Стоматологія
(код і назва спеціальності)

Освітній ступінь магістр
(магістр, бакалавр, молодший бакалавр)

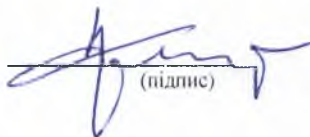
Курс навчання 2

Форма навчання денна
(денна, заочна, дистанційна)

Кафедра гігієни та екології
(назва кафедри)

Схвалено на методичній нараді кафедри _____
„21” серпня 2020 року (протокол №1).

Завідувач кафедри гігієни та екології, проф. _____ Л.І. Власик

(підпис)

Схвалено предметною методичною комісією _____
„25” серпня 2020 року (протокол №1).

Голова предметної методичної
комісії _____

(підпис)

(Дейнека С.С.)

Чернівці – 2020

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	Гігієни та екології
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Власик Леонід Іванович – завідувач кафедри, д.мед.н., професор, leonidvlasyk223@gmail.com; Кметь Тарас Ігорович - д.мед.н., професор, kmet.taras@bsmu.edu.ua Жуковський Олег Михайлович – к.мед.н., доцент, gykovskiupan@bsmu.edu.ua Грачова Тамара Іванівна - к.мед.н., доцент кафедри, Hrachova.Tamara@bsmu.edu.ua Кушнір Оксана Василівна - к.мед.н., старший викладач, oksankakushnir@ukr.net Іфтода Оксана Василівна – асистент кафедри, iftoda@bsmu.edu.ua Тимкул Діана Миколаївна – асистент кафедри, dianatimkul@gmail.com
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/gigiyeni-ta-ekologiyi/
Веб-сайт кафедри	https://sites.google.com/a/bsmu.edu.ua/hygiene/
E-mail	hygiene@bsmu.edu.ua
Адреса	м. Чернівці, вул. Федьковича, 16
Контактний телефон	+38 (0372) 57-09-77

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	3
Загальна кількість годин	90
Лекції	10
Практичні заняття	30
Самостійна робота	50
Вид заключного контролю	підсумковий модульний контроль

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Професійна підготовка стоматологів не може бути якісною і ефективною без глибокого вивчення профілактичних дисциплін – гігієни, екології та епідеміології.

Знання гігієни для спеціалістів необхідне з ряду позицій, основними серед яких є:

1. Аналіз стану здоров'я населення чи окремих його контингентів у зв'язку з антропогенними та соціальними умовами життя та праці.
2. Сучасний діагноз захворювань, оскільки більше 80% збудників та причин захворювань (природні, побутові, соціальні, виробничі, етіологічні фактори та фактори ризику) знаходяться в навколишньому середовищі, які вивчають гігієна та екологія.
3. Первинна, вторинна і третинна профілактики стоматологічних захворювань, організація, проведення та контроль за проведенням профілактичних заходів різними верствами населення.
4. Аналіз важкості та напруженості трудової, професійної діяльності спеціалістів різного фаху призначення лікувально-профілактичного харчування, диспансерного обслуговування, санаторно-курортного лікування, реабілітації.
5. Вміння рекомендувати методи і засоби режиму праці, особистої гігієни, режиму харчування, використання природних факторів та комплексу методів і засобів загартування організму.
6. Надання лікарських рекомендацій та розпоряджень щодо використання методів і засобів профілактики внутрішньо-лікарняних інфекцій, інфекцій та інвазій серед населення при його обслуговуванні у поліклініці, вдома, в організованих колективах.
7. Проведення санітарно-просвітницької роботи серед населення, в організованих колективах (дитячих, навчальних, трудових, військових).
8. У зв'язку з вищенаведеним медична освіта повинна сприяти формуванню у молодого спеціаліста-стоматолога не лише клінічного, а в першу чергу профілактичного, тобто гігієнічного мислення, розуміння ролі чинників навколишнього середовища та соціальних умов життя у виникненні порушень стану здоров'я та захворювань, обґрунтованих профілактичних заходів.

Медичне обслуговування організованих колективів та поява нових форм медичного обслуговування населення обумовлюють нагальну потребу в глибокому володінні знаннями гігієни, первинної, вторинної та третинної профілактики захворювань, досягти яких можна лише придбанням умінь і навичок в гігієнічних дослідженнях.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnzu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukcija-shhodo-oczinuyannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);
- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркового дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyz_vybirkovi_dyscopyliny_2020.pdf);
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вишого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovor-dodatok.doc>).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;

- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролю) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
анатомія людини	Охорона праці в галузі
фізіологія	Соціальна медицина, громадське здоров'я та основи доказової медицини
медична біологія	Профілактика стоматологічних захворювань
медична і біологічна фізика	
мікробіологія, вірусологія та імунологія	
Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки.	
біоорганічна та біологічна хімія	

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

6.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Гігієна та екологія» є вивчення теоретичних основ профілактичної медицини, які є базисом профілактичної складової професійного світогляду фахівця зі спеціальності «Стоматологія»; опанування студентами необхідних знань, умінь, дій, цільових завдань, навичок, які відповідають кінцевим цілям вивчення навчальної дисципліни відповідно до Стандарту вищої освіти України.

6.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Гігієна та екологія» є відпрацювання практичних навичок щодо: профілактики захворювань інфекційного та неінфекційного походження у відповідності до основ чинного законодавства України; проведення запобіжного та поточного санітарного нагляду; опанування лабораторних методів дослідження (органолептичні, фізичні, хімічні, біологічні, бактеріологічні методи); використання сприятливих оздоровчих факторів навколишнього середовища для зміцнення здоров'я людини, загартування організму тощо.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА.

7.1. Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми професійної діяльності у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія», або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

7.2. Загальні.

ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність вчитися і бути сучасно навченим.

ЗК2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3 Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.

ЗК4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК7 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК9 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК10 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11 Здатність працювати в команді.

ЗК12 Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК13 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК14 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК15 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

7.3. Фахові (спеціальні) компетентності.

СК1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.

СК2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.

СК4. Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

СК6. Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

СК10. Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів.

СК13. Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

ПРН 6. Планувати та втілювати заходи профілактики стоматологічних захворювань серед населення для запобігання розповсюдження стоматологічних захворювань.

ПРН 7. Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної медикаментозної та немедикаментозної профілактики стоматологічних захворювань.

ПРН 12. Організувати проведення лікувально-евакуаційних заходів серед населення, військовослужбовців, в умовах надзвичайної ситуації, у т.ч. воєнного стану, під час розгорнутих етапів медичної евакуації, з урахуванням існуючої системи лікувально-евакуаційного забезпечення.

ПРН 15. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.

ПРН 17. Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3,0 кредити ЄКТС.

Модуль 1. Гігієна та екологія

Змістовий модуль 1.

Гігієнічне значення навколишнього середовища та методи його гігієнічного дослідження.

Конкретні цілі

* - Усвідомити значення знань з гігієни для лікаря за спеціальністю 221 – „Стоматологія” та пріоритетність профілактики перед лікувальною медициною.

* - Освоїти закони та методологічні основи гігієни, класифікацію методів гігієнічних досліджень, класифікацію факторів навколишнього середовища та основні закономірності їх впливу на організм людини і здоров'я популяції.

* - Ознайомитися з основами санітарного законодавства, методами і засобами запобіжного і поточного санітарного нагляду.

* - Оволодіти знаннями про значення повітря, сонячної радіації, клімату, погоди як факторів навколишнього середовища.

* - Оволодіти методами використання позитивних властивостей сонячної, в тому числі ультрафіолетової радіації з оздоровчою метою та для профілактики захворювань

* - Освоїти принципи і методи оптимізації мікроклімату приміщень житлових, лікарняних, оздоровчих закладів, стоматологічних клінік та кабінетів.

* - Оволодіти знаннями про методи і засоби захисту від хімічних забруднень атмосферного повітря та повітря приміщень різного призначення.

* - Оволодіти знаннями про значення води як фактору навколишнього середовища.

* - Інтерпретувати вплив питної води на загальне та стоматологічне здоров'я. Визначати фактори ризику виникнення загальних захворювань та основних стоматологічних захворювань, пов'язаних з вживанням недоброякісної питної води.

* - Оволодіти знаннями значення ґрунту як фактору навколишнього середовища.

* - Інтерпретувати вплив ґрунту, його природного складу та забруднювачів на загальне та стоматологічне здоров'я.

Тема 1. Вступне заняття. Місце і значення гігієни в системі медичних наук та практичній діяльності стоматолога. Методи гігієнічних досліджень. Основні закони гігієни. Визначення гігієни, її мета, задачі, зміст, зв'язок з іншими науками.

Значення знань гігієни для формування професійної свідомості та в практичній діяльності лікарів-стоматологів.

Здоров'я, визначення понять: індивідуальне теоретичне, індивідуальне фактичне, особисте, громадське, показники громадського (популяційного здоров'я).

Профілактика, її види (громадська та особиста, первинна, вторинна і третинна).

Навколишнє середовище, його елементи. Вплив природних факторів і соціальних умов на організм людини та здоров'я населення. Біоетичні аспекти впливу навколишнього середовища на людину.

Клімат, погода, визначення поняття. Формування клімату, погоди, їх вплив на здоров'я людини.

Закони гігієни, основні закономірності, методи та методики гігієнічних досліджень. Класифікація методів гігієни. Специфічні методи гігієнічних досліджень.

Санітарія як галузь практичної діяльності в системі охорони здоров'я. Різновиди санітарії.

Зв'язок санітарно-епідеміологічної та лікувально-профілактичної служб, їх спільна робота в сфері збереження і зміцнення особистого та громадського здоров'я.

Тема 2. Мікроклімат і його гігієнічне значення. Методика визначення та гігієнічна оцінка температури, вологості, швидкості руху повітря та радіаційної температури приміщень.

Гігієнічне значення фізичних властивостей повітря (температури, вологості та швидкості руху повітря).

Види і вплив дискомфортного (охолоджуючого та нагріваючого) мікроклімату на теплообмін людини та її здоров'я.

Фізіологічні механізми теплообміну і терморегуляції як фактори термостатусу теплокровних організмів: теплопродукція та тепловіддача.

Шляхи тепловіддачі: через дихання, через шкіру, з виділеннями.

Хімічні механізми теплопродукції і фізичні механізми тепловіддачі: радіація, проведення (конвекція і кондукція), випаровування.

Фізіологічні зміни в механізмах терморегуляції при нагрівному та охолоджуючому мікрокліматі.

Методика визначення та гігієнічна оцінки температури, вологості, швидкості руху повітря та радіаційної температури.

Прилади для вимірювання температури повітря, радіаційної температури; показників вологості повітря та правила роботи з ними.

Методи і показники оцінки комплексної дії мікроклімату на організм людини (фізичного моделювання, ефективно-еквівалентних температур, результуючих температур та інші).

Біоетичні проблеми підтримання мікроклімату житлових і громадських приміщень.

Тема 3. Методика гігієнічної оцінки повітряного середовища та ефективності вентиляції приміщень.

Основні джерела забруднення повітря приміщень комунально-побутового, громадського, виробничого призначення. Критерії та показники забруднення повітря (фізичні, хімічні, бактеріологічні).

Джерела забруднення повітря житлових приміщень та окремих приміщень лікувально-профілактичних закладів (стоматологічних кабінетів, зубо-технічних лабораторій тощо).

Окиснюваність повітря та діоксид вуглецю як чутливі непрямі показники забруднення людським повітря. Вплив різних концентрацій діоксиду вуглецю на організм.

Хімічні фактори виробничого середовища. Канцерогенні, мутагенні, алергенні чинники у виробництві, профілактика їх шкідливого впливу.

Виробничий пил, його класифікація, профілактика шкідливої дії. Виробнича токсикологія. Комплексна, комбінована, поєднана дія виробничих шкідливостей.

Біологічні фактори у виробництві, профілактика їх несприятливої дії.

Системи підсилення руху повітря в приміщеннях. Природна та штучна вентиляція. Гігієнічне значення вентиляції приміщень. Види, класифікація вентиляції приміщень комунально-побутового та виробничого призначення.

Показники ефективності вентиляції. Необхідний та фактичний об'єм і кратність вентиляції, методи їх визначення.

Кондиціонування повітря. Принципи побудови кондиціонерів.

Тема 4. Методика визначення і гігієнічна оцінка природного та штучного освітлення приміщень. Методика використання ультрафіолетового випромінювання для профілактики захворювань.

Видиме випромінювання Сонця, його спектр, гігієнічне значення, гігієнічне значення природного освітлення приміщень різного призначення (житлових, навчальних, виробничих, лікарняних та інших).

Вплив освітлення на функції зору, стан центральної нервової системи, працездатність, особливо лікарів-стоматологів.

Методика оцінки природного освітлення приміщень.

Зовнішні та внутрішні фактори, які впливають на рівень природної освітленості приміщень; геометричний, світлотехнічний методи оцінки природного освітлення приміщень.

Гігієнічні вимоги до природного освітлення приміщень.

Гігієнічне значення штучного освітлення.

Методика гігієнічної оцінки штучного освітлення приміщень різного призначення, в тому числі стоматологічних закладів; його показники, оцінка результатів.

Гігієнічна характеристика джерел штучного освітлення. Види та системи штучного освітлення. Освітлювальна арматура та її гігієнічна оцінка.

Ультрафіолетове випромінювання Сонця, його спектр на межі з атмосферою та на поверхні Землі, біогенна та абіогенна дія, прилади для визначення інтенсивності, використання в медицині.

Вплив сонячної радіації на здоров'я населення, в тому числі на розвиток та стан зубо-щелепної системи організму.

Поняття про еритемну та профілактичну дозу. Сонячне „голодування”. Ультрафіолетовий клімат.

Штучні джерела ультрафіолетового випромінювання та їх порівняльна гігієнічна характеристика. Використання природної і штучної ультрафіолетової радіації для профілактики захворювань людини, в тому числі стоматологічних.

Тема 5. Методика гігієнічної оцінки питної води. Ендемічний флюороз та карієс як гігієнічна проблема, їх профілактика. Методи очистки, знезараження та спеціальної обробки води.

Загальні гігієнічні вимоги до якості питної води, її органолептичних властивостей, хімічного складу, епідемічної безпеки.

Вплив органолептичних властивостей питної води на рівень споживання води і стан санітарної культури населення.

Вода як етіологічний фактор захворювань неінфекційної природи, в т.ч. порушень формування та стану зубо-щелепного апарату.

Роль води і умов водопостачання у розповсюдженні інфекційних захворювань. Інфекційні захворювання, збудники які передаються водою (холера, черевний тиф, дизентерія та ін.).

Роль санітарно-показових мікроорганізмів для оцінки якості питної води за бактеріальним складом.

Карієс та ендемічний флюороз як гігієнічна проблема, їх профілактика.

Гігієнічне значення фтору, вплив недостатнього вмісту його та деяких інших мікроелементів у воді на виникнення карієсу, ендемічного зубу та інших захворювань.

Небезпечність надмірного вмісту у воді різноманітних хімічних речовин природного походження та хімічних сполук антропогенного походження для здоров'я людини.

Ендемічний флюороз, його стадії, водно-нітратна метгемоглобінемія.

Методика визначення вмісту фтору у питній воді, оцінка отриманих даних.

Методи очищення, знезараження та спеціальної обробки води.

Організація та сумісне вивчення гігієністами і стоматологами ефективності фторування води для профілактики карієсу зубів, дефторування води для профілактики флюорозу зубів та корекції дози фтору в ній.

Змістовий модуль 2.

Гігієнічні основи харчування. Гігієна дітей та підлітків.

Конкретні цілі

* - Оволодіти знаннями про роль харчування як важливого фактору у процесах росту, розвитку організму, профілактики старіння, збереження та зміцнення загального та стоматологічного здоров'я, збереження працездатності, стійкості до дії несприятливих факторів навколишнього середовища.

* - Інтерпретувати вплив харчування на загальне та стоматологічне здоров'я .

* - Оволодіти знаннями про раціональне харчування, його основні принципи, організацію та контроль за ним.

* - Оволодіти знаннями про роль окремих нутрієнтів, склад і властивості харчових продуктів.

* - Визначати, оцінювати харчовий статус людини, діагностувати аліментарні захворювання, визначати причини порушень статусу, встановлювати зв'язок з стоматологічними захворюваннями.

* - Розпізнавати інфекційні захворювання аліментарного походження та харчові отруєння, інтерпретувати функціональні обов'язки лікаря загального профілю при їх розслідуванні і профілактиці.

* - Інтерпретувати вікові та статеві особливості будови та фізіологічного стану організму.

* - Визначати вплив екологічних факторів та соціальних умов на розвиток і здоров'я організму дитини.

* - Оволодіти знаннями про закономірності фізичного та психофізіологічного розвитку дітей і підлітків, вміння організувати оздоровчі стоматологічні заходи, щодо умов виховання, навчання дітей у сім'ї, в дитячих колективах.

* - Оволодіти методами комплексної оцінки стану загального та стоматологічного здоров'я дітей та підлітків і факторів, що на нього впливають, методами профілактики дитячих захворювань інфекційної та неінфекційної етіології.

* - Ознайомитися з гігієнічними вимогами до планування, обладнання та режиму експлуатації дитячих дошкільних і навчальних закладів різного профілю.

Тема 6. Фізіолого-гігієнічне значення основних нутрієнтів харчового раціону. Вплив харчування на стоматологічне здоров'я населення.

Методи вивчення енерговитрат. Одиниці енерговитрат.

Індивідуальні особливості енергетичного обміну.

Поняття про величину основного обміну (ВОО).

Рекомендовані величини фізіологічної потреби в енергії. Поняття про КФА.

Методика розрахунку енерговитрат хронометражно-табличним методом.

“Норми фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах та енергії” (1999р.)

Принципи харчування людей різних за віком груп, професій, спортсменів.

Поняття про харчовий статус організму, методи його визначення та оцінки. Показники, ознаки, які характеризують порушення білкового, жирового, вуглеводного, вітамінного та мінерального статусів. Методи визначення та критерії оцінки харчового статусу організму.

Методи вивчення фактичного харчування населення за меню-розкладкою.

Норми фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах та енергії” (1999р.)

Методи оцінки адекватності харчування, його раціональної корекції відповідно індивідуальним фізіологічним потребам у енергії та харчових речовинах (білках, жирах, вуглеводах, мінеральних речовинах, вітамінах).

Принципи раціонального харчування.

Фізіолого-гігієнічна роль білків. Наукове обґрунтування потреби у білках. Гігієнічні характеристики білків тваринного та рослинного походження. Показники якості білків. Джерела білків та незамінних амінокислот.

Фізіолого-гігієнічна роль жирів. Показники якості жирів різного походження. Фізіолого-гігієнічна роль ненасичених жирних кислот, фосфоліпідів, стеринів. Наукове обґрунтування потреб організму в жирах. Джерела жирів. Кулінарні жири. “Перегріті жири”.

Фізіолого-гігієнічна роль вуглеводів. Наукове обґрунтування потреби організму у простих та складних вуглеводах. Показники якості вуглеводів. Джерела вуглеводів. Поняття про рафіновані і “захищені” вуглеводи.

Вітаміни, мінеральні солі, смакові речовини, їх фізіолого-гігієнічна роль, значення у профілактиці та лікуванні стоматологічних захворювань. Джерела вітамінів і мінеральних речовин. Мікро- та макроелементози, їх прояви і профілактика.

Гігієнічна та нутриціологічна характеристика основних продуктів харчування. Молоко та молочні продукти. М'ясо та м'ясопродукти. Риба, рибопродукти, продукти моря. Яйця. Овочі, фрукти, ягоди, зернові, бобові та олійні продукти. Захворювання, пов'язані з вживанням недоброякісних продуктів, їх класифікація.

Зв'язок харчування з виникненням та розвитком основних стоматологічних захворювань.

Нутрієнтний склад харчового раціону та його можливий вплив на розвиток стоматологічних захворювань. Гігієнічне значення харчових речовин (білків, вуглеводів, мінеральних речовин, вітамінів), продуктів харчування у профілактиці стоматологічних захворювань. Профілактика.

Раціоналізація використання продуктів харчування у відповідності з віковими, професійними, індивідуальними особливостями.

Поняття про біологічно активні добавки.

Дієтичне харчування при лікуванні стоматологічних захворювань.

Тема 7. Харчові отруєння мікробного та немікробного походження, їх профілактика. Методика розслідування випадків харчових отруєнь.

Харчові отруєння, їх класифікація.

Методика розслідування харчових отруєнь.

Роль лікаря-стоматолога у профілактиці харчових отруєнь.

Харчування в умовах екологічно несприятливого навколишнього середовища та шкідливих виробництв.

Особиста гігієна працівників закладів громадського харчування.

Тема 8. Методи гігієнічної оцінки фізичного розвитку дітей та підлітків.

Методика комплексної оцінки стану здоров'я дітей і підлітків. Основні критерії здоров'я.

Стоматологічне здоров'я дітей та підлітків. Розподіл дітей і підлітків за групами здоров'я.

Фізичний розвиток як провідний показник стану здоров'я. Основні показники та регіональні стандарти фізичного розвитку.

Методики гігієнічної оцінки фізичного розвитку індивідууму та дитячого колективу. Регіональні стандарти фізичного розвитку. Сучасні уявлення про акселерацію. Поняття про біологічний та календарний вік.

Тема 9. Методика гігієнічної оцінки планування, оснащення та утримання дитячих дошкільних закладів та шкіл.

Земельна ділянка дитячих закладів як фактор оздоровлення.

Гігієнічні вимоги до планування, облаштування, обладнання, санітарно-технічного благоустрою школи та класу.

Методика гігієнічної оцінки планування, оснащення та утримання дитячих дошкільних закладів та шкіл.

Основні розміри дитячих та шкільних меблів, їх гігієнічна оцінка.

Методика гігієнічної оцінки навчального кабінету (шкільного класу).

Шкільна зрілість. Поняття про режим дня, їх типи. Види діяльності.

Гігієна навчальних занять у школі. Організація навчально-виховного процесу в закладах освіти нового типу. Методика гігієнічної оцінки режиму дня, розкладу уроків, організації проведення уроку в школі.

Організація харчування дітей в дитячих дошкільних та шкільних навчально-виховних закладах та контроль за ним.

Гігієна фізичного виховання дітей і підлітків. Поняття про рухову активність. Профілактика гіпокінезії. Основні види, форми та засоби фізичної культури.

Змістовий модуль 3.

Гігієна праці. Гігієна лікувально-профілактичних закладів. Військова гігієна.

Конкретні цілі:

* - Оволодіти знаннями про лікувально-профілактичні обов'язки лікаря-стоматолога, про його роботу в лікарсько-соціальних експертних комісіях (ЛСЕК), лікарсько-трудова експертних комісіях (ЛТЕК), лікарсько-контрольних комісіях (ЛКК).

* - Аналізувати санітарне законодавство в галузі гігієни і охорони праці, робити висновки на основі облікової та звітної документації.

* - Засвоїти класифікацію небезпечних та шкідливих факторів процесу праці та виробничого середовища, вміти розпізнавати обумовлені ними порушення здоров'я працюючих.

* - Засвоїти небезпечні і шкідливі професійні фактори стоматологічних спеціальностей, методи та засоби профілактики їх несприятливої дії.

* - Оволодіти знаннями про причини виникнення професійних захворювань і отруєнь, методи і засоби їх розпізнавання, розслідування та профілактики.

* - Обґрунтувати проведення профілактичних заходів у охороні праці відповідно основ чинного законодавства України.

* - Оволодіти знаннями про гігієнічні вимоги до внутрішнього планування лікарняних, зокрема стоматологічного профілю, закладів – приймальних відділень, палатних секцій, операційних, маніпуляційних, стоматологічних кабінетів, лабораторних та допоміжних приміщень тощо.

* - Вміти організувати санітарний режим експлуатації стоматологічних закладів, інших лікарняних та оздоровчих закладів, заходи профілактики виникнення та розповсюдження внутрішньолікарняних інфекцій.

* - Володіти принципами медичної етики та деонтології, запобігати виникненню ятрогеній, сприяти соціально-психологічній адаптації хворих до лікарняної обстановки, використовувати методи і засоби психогігієни, психопрофілактики.

* - Планувати заходи по дотриманню здорового способу життя, особистої гігієни та впроваджувати їх в практику охорони здоров'я.

* - Обґрунтовувати необхідність, методи та засоби гігієнічного догляду за ротовою порожниною як засобу профілактики стоматологічних захворювань.

* - Оволодіти знаннями про біологічну дію та небезпеку для здоров'я людини іонізуючих факторів природного, техногенного походження та методи і засоби захисту від них на виробництві, у медицині, для населення в цілому.

* - Використовувати методи і засоби радіаційного контролю при роботі з джерелами іонізуючих випромінювань на виробництві, та в медицині на підставі „Норм радіаційної безпеки (НР-97)” та інших законодавчих документів.

* - Вміти організувати та забезпечити протирадіаційний захист персоналу і пацієнтів в рентгенологічних та радіологічних підрозділах лікувально-профілактичних закладів.

- Знати організаційно-штатну структуру та оснащення медичної служби Збройних сил України.

- Прийняти участь в організації та проводити санітарний нагляд за розміщенням у польових умовах, водопостачанням, харчуванням, умовами праці військовослужбовців Збройних сил України.

- Організувати і проводити санітарний нагляд за розміщенням у польових умовах формувань Збройних сил України при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та в умовах бойових дій.

Тема 10 . Фізичні, хімічні та біологічні фактори виробничого середовища їх вплив на організм, профілактика.

Робота і праця, визначення понять. Соціально-біологічна роль праці. Фізіологія праці. Зміни фізіологічних процесів в організмі людини під час роботи. Втомта та перевтомта. Профілактика перевтомти. Гігієна розумової праці.

Фізичні, хімічні та біологічні фактори виробничого середовища.

Шкідливі чинники виробничого процесу, пов'язані з перенапруженням окремих органів і систем та неправильною організацією трудового процесу.

Фізичні фактори виробничого середовища в роботі стоматолога (шум, вібрація, ультрафіолетове випромінювання, рентгєнівське випромінювання, ультразвук, надвисокі та ультрависокі частоти), профілактика шкідливого впливу.

Хімічні фактори виробничого середовища в роботі стоматолога та зубного техника (ртуть, свинець, полімерні матеріали та інше). Захворювання, що ними викликаються, заходи профілактики.

Біологічні фактори, бактеріальне забруднення повітря і інструментарію в стоматологічному стаціонарі, профілактика їх шкідливої дії.

Заходи по оздоровленню умов праці медичних працівників.

Засоби індивідуального захисту від шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища (в кабінетах терапевтичної стоматології, стаціонарах хірургічної та ортопедичної стоматології, зубо-технічних лабораторіях).

Профілактика шкідливого впливу виробничих чинників на організм, розповсюдження стоматологічних захворювань на організм працюючих у несприятливих виробничих умовах.

Тема 11. Ситуаційний та генеральний план лікарні. Гігієнічна оцінка розміщення та планування стоматологічної поліклініки. Спеціалізовані відділення лікарні. Гігієна праці стоматологів.

Сучасна структура лікувально-профілактичних закладів, тенденції лікарняного будівництва. Створення належних гігієнічних умов у лікарні (підвищення ефективності лікувального процесу, профілактика внутрішньолікарняних інфекцій, оптимізація умов праці персоналу).

Провідні фактори, що визначають створення гігієнічних умов в лікарні: вибір ділянки для її будівництва, вимоги до неї (розмір, форма, рельєф, стан ґрунту, рівень стояння підземних вод тощо), система лікарняного будівництва (децентралізована, централізована, змішана, централізовано-блочна), планування лікарняної ділянки (зонування, забудова, озеленення, графіки руху хворих, персоналу, транспортних засобів).

Стоматологічна поліклініка. Гігієнічні вимоги до облаштування і експлуатації відділень терапевтичної, хірургічної і ортопедичної стоматології та зуботехнічної лабораторії.

Санітарно-технічний благоустрій стаціонару та поліклініки (наявність водопроводу, гарячого водопостачання, каналізація, вентиляція, електрозабезпечення тощо).

Гігієнічні основи організації санітарно-протиепідемічного режиму в стоматологічних лікувально-профілактичних закладах.

Гігієнічні вимоги до стоматологічного устаткування, інструментарію, правила його утримання та знезараження.

Внутрішнь-лікарняні інфекції, умови що призводять до їх виникнення та їх негативні наслідки. Методи і засоби профілактики.

Методи об'єктивного контролю за дотриманням гігієнічних умов в стоматологічних закладах.

Планування та внутрішнє облаштування лікарняних будівель стаціонару (центральне приймальне відділення, палатна секція як основний структурний і функціональний елемент стаціонару, палати). Спеціалізовані відділення лікарні.

Поліклініка як основний структурний і функціональний елемент амбулаторного обслуговування хворих.

Гігієна праці медичних працівників стоматологічних закладів. Специфіка впливу шкідливих та небезпечних чинників виробничого середовища на лікаря-стоматолога. Профілактика шкідливого впливу виробничих чинників на організм працюючих у несприятливих виробничих умовах.

Тема 12 Принципи радіаційної безпеки рентгенологічних та радіологічних відділеннях.

Іонізуючі випромінювання як чинник навколишнього середовища, їх джерела: природні, техногенно-підсилені природного походження, індустріальні.

Класифікація іонізуючих випромінювань за природою та походженням.

Якісні та кількісні характеристики іонізуючих випромінювань та радіонуклідів, їх одиниці.

Біологічна дія іонізуючих випромінювань. Сучасні уявлення про її механізми, умови від яких вона залежить, її особливості.

Детерміністичні та стохастичні ефекти опромінення людей, умови їх виникнення, використання цих знань в практичній діяльності лікарів.

Радіаційна безпека населення в місцях його мешкання, чинники, що її визначають.

Закономірності формування променевого навантаження населення, його гігієнічна оцінка та шляхи зниження.

Законодавчі та нормативні документи.

Біотичні аспекти впливу радіаційного чинника на людину.

Медичні рентгєнорадіологічні діагностичні процедури для населення та працівників стоматологічних закладів як основні компоненти променевого навантаження людей, їх гігієнічна оцінка та спеціальні заходи по зниженню рівня їх внеску в сумарну дозу опромінення.

Умови, які визначають радіаційну небезпеку при роботі з радіонуклідами та іншими джерелами іонізуючих випромінювань.

Поняття про закриті та відкриті джерела іонізуючих випромінювань, особливості радіаційної небезпеки і протирадіаційного захисту при роботі з ними.

Протирадіаційний захист працюючих з радіонуклідами та іншими джерелами іонізуючих випромінювань як гігієнічна проблема, її сутність та основні принципи реалізації:

Гігієнічне нормування іонізуючих випромінювань Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97), їх значення та основні положення. Основні санітарні правила протирадіаційного захисту України – (ОСПУ-01) як

Державний нормативний документ, що визначає основні вимоги щодо здійснення протирадіаційного захисту в умовах практичної діяльності.

Обов'язкові засоби індивідуального радіаційного захисту.

Іонізуючі випромінювання як виробнича шкідливість.

Основні дози опромінення, їх характеристика.

Поняття протирадіаційного захисту персоналу і радіаційної безпеки пацієнтів при застосуванні радіонуклідів та інших джерел іонізуючих випромінювань.

Радіаційна безпека пацієнтів та персоналу при рентгенологічних дослідженнях у стоматології.

Радіаційний контроль за виробничим середовищем та індивідуальними дозами опромінення персоналу, медичний контроль за здоров'ям працюючих.

Принципи радіаційної небезпеки.

Тема 13. Гігієна польового розміщення евакуйованого населення при надзвичайних ситуаціях.

Гігієна польового розміщення військ та населення.

Визначення та зміст гігієни при надзвичайних ситуаціях. Роль і місце санітарно-гігієнічних заходів у загальній системі медичного забезпечення Збройних сил України, під час надзвичайних ситуацій, ліквідації наслідків катастроф мирного часу та на воєнний час. Особливості санітарного нагляду в ЗС України. Особливості організації та проведення санітарно-гігієнічних заходів у надзвичайних ситуаціях і бойовій обстановці.

Гігієнічні вимоги до розміщення військ у польових умовах. Типи польового житла, його гігієнічна оцінка. Розміщення у населених пунктах. Перспективні польові споруди. Поняття про фортифікаційні споруди, їх типи, характеристика основних вимог до них (придатність для проживання). Особливості мікроклімату та хімічного складу повітря у закритих фортифікаційних спорудах та їх вплив на організм.

Контроль за лазнево-пральним обслуговуванням військ. Збирання та видалення нечистот та відходів. Порядок збирання та поховання загиблих. Обов'язки військово-медичної служби.

Тема 14. Організація і проведення санітарного нагляду за харчуванням та водопостачанням в польових умовах при надзвичайних ситуаціях.

Обов'язки різних служб з організації водопостачання особового складу ЗС України у польових умовах. Організація та проведення розвідки джерел води. Оцінка якості води, табельні комплекти і прилади, їх тактико-технічні дані, методи дослідження.

Пункти польового водопостачання, гігієнічні вимоги до їх устаткування. Очистка, знезараження, знешкодження ОР та дезактивація води у польових умовах при надзвичайних ситуаціях і на воєнний час.

Санітарний нагляд та медичний контроль за водопостачанням особового складу військ та населення у польових умовах при надзвичайних ситуаціях, умовах застосування зброї масового ураження, наявності забруднення води радіоактивними речовинами та отруйними речовинами.

Організація харчування особового складу у польових умовах. Норми харчування для особового складу та їх характеристика. Організація та проведення санітарного нагляду і медичного контролю за харчуванням особового складу у польових умовах. Харчування в умовах зараження місцевості та об'єктів сильнодіючими отруйними речовинами, радіоактивними речовинами (РР), в умовах можливого застосування зброї масового ураження (далі - ЗМУ).

Шляхи та способи зараження продовольства РР, ОР і бактеріологічними засобами (далі — БЗ). Захист під час транспортування, зберігання продовольства, приготування, роздачі та прийому їжі. Організація та проведення санітарно-епідеміологічної експертизи продовольства в умовах можливого зараження РР, ОР і БЗ. Сили, засоби та етапи експертизи. Обсяг і можливості лабораторних досліджень. Характеристика табельних комплектів та приладів. Методи дослідження, що використовуються при експертизі. Гранично допустимі концентрації РР та ОР у продуктах при надзвичайних ситуаціях і на воєнний час. Способи дезактивації та дегазації продовольства і тари.

10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Індивідуальна робота
	Усього	у тому числі				
		Аудиторні			СРС	
	Лекції	Практич. З-ття	Семінари З-ття			
1	2	3	4	5	6	7
МОДУЛЬ 1. ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ						
<i>Змістовий модуль 1. Гігієнічне значення навколишнього середовища та методи його гігієнічного дослідження</i>						
1. Вступне заняття. Місце і значення гігієни в системі медичних наук та практичній діяльності стоматолога. Методи гігієнічних досліджень. Основні закони гігієни.		2	2		3	
2. Мікроклімат і його гігієнічне значення. Методика визначення та гігієнічна оцінка температури, вологості, швидкості руху повітря та радіаційної температури приміщень.			2		3	
3. Методика гігієнічної оцінки повітряного середовища та ефективності вентиляції приміщень.			2		3	
4. Гігієнічна оцінка природного та штучного освітлення приміщення. Методика використання УФ-випромінювання для профілактики захворювань.			2		3	
5. Методика гігієнічної оцінки питної води. Ендемічний флюороз та карієс як гігієнічна проблема, їх профілактика. Методи очистки, знезараження та спеціальної обробки води.		2	2		3	
Разом за змістовим модулем 1	29	4	10	-	15	

Змістовий модуль 2. Гігієна харчування. Гігієна дітей та підлітків					
6.Фізіолого-гігієнічне значення основних нутрієнтів харчового раціону. Вплив харчування на стоматологічне здоров'я населення.		2	2		3
7.Харчові отруєння мікробного та немікробного походження, їх профілактика. Методика розслідування випадків харчових отруєнь.			2		3
8.Методи гігієнічної оцінки фізичного розвитку дітей та підлітків.			2		3
9.Методика гігієнічної оцінки планування, оснащення та утримання дитячих дошкільних закладів і шкіл.			2		3
Разом за змістовим модулем 2	22	2	8	-	12
Змістовий модуль 3. Гігієна праці. Гігієна лікувально-профілактичних закладів. Військова гігієна.					
10.Фізичні, хімічні та біологічні фактори виробничого середовища їх вплив на організм, профілактика.			2		3
11.Ситуаційний та генеральний план лікарні. Гігієнічна оцінка розміщення та планування стоматологічної поліклініки. Спеціалізовані відділення лікарні. Гігієна праці стоматологів.		2	2		3
12.Принципи радіаційної безпеки в рентгенологічних та радіологічних відділеннях.			2		3
13.Гігієна польового розміщення евакуйованого населення при надзвичайних ситуаціях.		2	2		3
14.Організація і проведення санітарного нагляду за харчуванням та водопостачанням в польових умовах при надзвичайних ситуаціях.			2		3
Разом за змістовим модулем 3	29	4	10	-	15
15.Підсумковий контроль засвоєння модуля «Гігієна та екологія» (теоретична підготовка)	5		1		4
15.Підсумковий контроль засвоєння модуля «Гігієна та екологія» (практична підготовка)	5		1		4
Разом	90	10	30	-	50
Усього годин – 90	90	10	30	-	50
Кредитів ECTS -3,0					

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ п/п	Тема	К-ть годин
1.	Гігієна як галузь медичної науки та охорони здоров'я. Історія та методологічні засади гігієни. Санітарія, санітарно-епідеміологічна служба України. Сонячна радіація та здоров'я. Фізичні властивості і хімічний склад атмосферного повітря та їх гігієнічне значення.	2
2.	Вода та здоров'я. Гігієнічне значення води, вимоги до якості питної води. Фторування води як гігієнічна проблема. Грунт та здоров'я. Біогеохімічні ендемії та їх профілактика.	2
3.	Харчування та здоров'я. Наукові основи раціонального харчування.	2
4.	Гігієна лікувально-профілактичних закладів. Значення гігієнічних умов в лікарні для профілактики внутрішньо-лікарняних інфекцій, підвищення ефективності лікування хворих. Гігієна праці стоматологів. Охорона праці медичного персоналу стоматологічних медичних закладів.	2
5.	Основи організації санітарно-гігієнічних заходів при надзвичайних ситуаціях та на воєнний час. Гігієна польового розміщення та харчування рятувальних формувань та потерпілого населення.	2
Всього годин:		10

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Тема	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Гігієнічне значення навколишнього середовища та методи його гігієнічного дослідження		
1.	Вступне заняття. Місце і значення гігієни в системі медичних наук та практичній діяльності стоматолога. Методи гігієнічних досліджень. Основні закони гігієни.	2
2.	Мікроклімат і його гігієнічне значення. Методика визначення та гігієнічна оцінка температури, вологості, швидкості руху повітря та радіаційної температури приміщень.	2
3.	Методика гігієнічної оцінки повітряного середовища та ефективності вентиляції приміщень.	2
4.	Гігієнічна оцінка природного та штучного освітлення приміщення. Методика використання УФ-випромінювання для профілактики захворювань.	2
5.	Методика гігієнічної оцінки питної води. Ендемічний флюороз та карієс як гігієнічна проблема, їх профілактика. Методи очистки, знезараження та спеціальної обробки води.	2
Змістовий модуль 2. Гігієнічні основи харчування. Гігієна дітей та підлітків.		
6.	Фізіолого-гігієнічне значення основних нутрієнтів харчового раціону. Вплив харчування на стоматологічне здоров'я населення.	2
7.	Харчові отруєння мікробного та немікробного походження, їх профілактика. Методика розслідування випадків харчових отруєнь.	2
8.	Методи гігієнічної оцінки фізичного розвитку дітей та підлітків.	2
9.	Методика гігієнічної оцінки планування, оснащення та утримання дитячих дошкільних закладів і шкіл.	2
Змістовий модуль 3. Гігієна праці. Гігієна лікувально-профілактичних закладів. Гігієна надзвичайних ситуацій.		
10.	Фізичні, хімічні та біологічні фактори виробничого середовища їх вплив на організм, профілактика.	2

11.	Ситуаційний та генеральний план лікарні. Гігієнічна оцінка розміщення та планування стоматологічної поліклініки. Спеціалізовані відділення лікарні. Гігієна праці стоматологів.	2
12.	Принципи радіаційної безпеки в рентгенологічних та радіологічних відділеннях.	2
13.	Гігієна польового розміщення евакуйованого населення при надзвичайних ситуаціях.	2
14.	Організація і проведення санітарного нагляду за харчуванням та водопостачанням в польових умовах при надзвичайних ситуаціях.	2
15.	Підсумковий контроль засвоєння модуля 1 «Гігієна та екологія»	2
Всього годин:		30

13. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	К-ть год.
1	Підготовка до практичних занять (теоретична та опрацювання практичних навичок)	18
2	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану лекцій і практичних занять (реферат).	24
3	Підготовка до підсумкового контролю засвоєння модуля 1.	4
4	Підготовка до підсумкового контролю засвоєння модуля 2.	4
Разом		50

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ (теми рефератів/презентацій)

1.Методика використання ультрафіолетового випромінювання для формування опірних тканин в період росту і розвитку молодого організму та для підвищення репаративних процесів при пошкодженні зубо-щелепного апарату.
2.Забруднення атмосферного повітря, води, ґрунту в сучасних умовах та його вплив на рівень стоматологічної захворюваності населення.
3.Гігієнічні проблеми харчування в умовах забрудненого навколишнього середовища та шкідливих виробництв.
4.Нутріціологічна профілактика стоматологічних захворювань.
5.Гігієнічні основи організації санітарно-протиепідемічного режиму в стоматологічних лікувально-профілактичних закладах.
6.Особливості комбінованої, комплексної та поєднаної дії шкідливих речовин на організм, зокрема при роботі в зуботехнічних лабораторіях.
7.Демографічні, генетичні і медичні наслідки катастрофи на Чорнобильській АЕС.
8.Професійні інфекції та інвазії.
9.Професійні захворювання, зумовлені роботою при підвищеному та пониженому атмосферному тиску, їх профілактика.
10.Гігієна праці учнів в умовах використання сучасних технічних засобів навчання.
11.Біоритми та здоров'я.
12.Урбанізація як соціально-гігієнічна проблема.
13.Планування і обладнання відділень анестезіології та реанімації. Гігієна праці реаніматологів, анестезіологів, маніпуляційних медичних сестер.

15. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

- 1.Гігієна як наука, її мета, зміст, задачі, методи дослідження, зв'язок з іншими науками.
2. Профілактика та її різновиди. Профілактичні пріоритети в медицині. Значення знань гігієни для лікаря, зокрема лікаря-стоматолога. Взаємозв'язок лікувального і профілактичного напрямку в медицині
3. Санітарія, санітарно-епідеміологічна служба в Україні, її структура та функції.
4. Вплив природних факторів і соціальних умов на організм людини та здоров'я населення. Здоров'я населення як соціально-гігієнічна проблема.
5. Методи гігієнічних досліджень навколишнього середовища та його впливу на організм людини і здоров'я населення.
6. Основні етапи розвитку гігієни. Роль М.Петтенкофера, Ф.Ф.Ерісмана, С.П.Доброславіна, В.А. Субботіна та інших вчених в формуванні гігієни як науки.
7. Санітарно-гігієнічна служба в Україні, її становлення, найбільш відомі її діячі.
8. Сонячна радіація, її гігієнічне значення.
9. Основні види біологічної дії різних складових сонячного спектру, сонячне "голодування" та його профілактика. Гіперінсоляція та її профілактика.
10. Біологічна дія інфрачервоного і видимого випромінювання Сонця.
11. Гігієнічна характеристика ультрафіолетової частини сонячного спектру.
12. Характеристика основних штучних джерел ультрафіолетової радіації. Застосування їх для профілактики "світлового голодування" і захворювань.
13. Механізм та оптимум дії пігментуючої, загальностимулюючої, вітаміноутворюючої та бактерицидної дії ультрафіолетової радіації.
14. Теплообмін організму з навколишнім середовищем. Шляхи віддачі тепла організмом при різних температурних умовах, вологості та швидкості руху повітря.
15. Гігієнічне значення температури повітря і радіаційної температури.
16. Гігієнічне значення вологості повітря. Методика вимірювання відносної вологості закритих приміщень.
17. Гігієнічне значення руху повітря в приміщенні та населеному пункті. "Роза вітрів", її використання з гігієнічною метою.
18. Мікроклімат, його параметри та різновиди. Методика визначення мікроклімату закритих приміщень.
19. Гігієнічні вимоги до мікроклімату житлових і громадських приміщень, вплив на організм і методи оцінки.
20. Фізіологічні зрушення в організмі та захворювання, пов'язані з дією переохолоджуючого мікроклімату, їх профілактика.
21. Фізіологічні зрушення в організмі та захворювання, що спричинені дією перегріваючого мікроклімату на організм, заходи їх профілактики.
22. Атмосферний тиск, його зміни та їх вплив на організм людини. Профілактика гірської та висотної хвороби.
23. Вплив підвищеного атмосферного тиску на організм людини. Використання підвищеного тиску в медичній практиці (гіпербарична оксигенація).
24. Погода. Погодоформуючі та погодохарактеризуючі фактори. Медичні класифікації погоди.
25. Клімат і фактори, що його формують та характеризують. Характеристика і класифікація клімату з гігієнічних позицій. Особливості клімату в умовах тропіків, півночі, високогір'я, пустель.
26. Акліматизація, фази акліматизації. Особливості акліматизації в північних та південних регіонах.
27. Хімічний склад атмосферного повітря, гігієнічне значення окремих його складових.

28. Джерела забруднення атмосферного повітря. Вплив забрудненого повітря на здоров'я населення та санітарні умови життя. Санітарна охорона атмосферного повітря. Гігієнічне нормування шкідливих речовин в атмосферному повітрі населених міст.
29. Електричний стан повітряного середовища. Іонізація повітря, її види, вплив на організм. Іонізація повітря як показник його санітарного стану.
30. Гігієнічне значення води, вплив якості води та умов водопостачання на здоров'я населення, санітарні умови життя.
31. Інфекційні захворювання, що передаються водою, їх класифікація ВООЗ.
32. Гігієнічне значення фтору питної води. Карієс, ендемічний флюороз умови їх виникнення та заходи профілактики.
33. Показники органолептичних властивостей води, їх гігієнічне значення.
34. Захворювання, спричинені особливостями макро- та мікроелементного складу води.
35. Бактеріологічні та хімічні показники забруднення питної води.
36. Джерела забруднення води водою і процеси самоочищення води в них. Показники забруднення та самоочищення води водою.
37. Порівняльна гігієнічна характеристика централізованого і децентралізованого водопостачання.
38. Зони санітарної охорони джерел водопостачання, їх значення в поліпшенні якості води.
39. Методи кондиціювання якості води. Коагуляція, відстоювання, фільтрація, знезараження води.
40. Способи хлорування води, реагенти, що застосовуються з цією метою.
41. Фторування води як гігієнічна проблема. Взаємодія стоматологічної та санітарно-гігієнічної служби в питаннях, пов'язаних з впровадженням та реалізацією фторування води та вивченням його протикарієсної ефективності.
42. Загальні гігієнічні вимоги до якості питної води шахтних колодязів, їх облаштування та експлуатації.
43. Гігієнічне значення ґрунту. Джерела забруднення ґрунту та його самоочищення.
44. Рідкі та тверді відходи населених міст, їх санітарне і епідемічне значення. Сучасні проблеми очистки населених міст.
45. Гігієнічне значення природного освітлення. Вплив освітлення на функції зору, стан центральної нервової системи, працездатність.
46. Методи гігієнічної оцінки природного освітлення, показники, оцінка результатів.
47. Гігієнічні вимоги до штучного освітлення приміщень.
48. Методика гігієнічної оцінки штучного освітлення приміщень різного призначення.
49. Гігієнічна характеристика джерел штучного освітлення. Види та системи штучного освітлення. Освітлювальна арматура та її гігієнічна оцінка.
50. Вентиляція приміщень та її гігієнічне значення. Природна та штучна вентиляція. Показники інтенсивності вентиляції (об'єм вентиляції, кратність повітрообміну).
51. Розрахунок об'єму вентиляції. Витяжна, припливна, припливно-витяжна вентиляція. Кондиціювання повітря.
52. Урбанізація як соціально-гігієнічна проблема. Гігієнічна характеристика умов життя в сучасних великих містах.
53. Гігієнічні вимоги до планування, забудови та озеленіння населених міст. Загальні шляхи поліпшення умов мешкання населення в сучасних населених пунктах.
54. Науково-технічний прогрес і хімізація народного господарства та побуту. Значення наслідків впливу окремих хімічних речовин на організм та здоров'я населення.
55. Шум як фактор навколишнього середовища. Вплив шуму на організм людини.
56. Харчування як соціально-гігієнічна проблема. Основні функції харчування.
56. Значення харчування для фізичного розвитку та здоров'я. Рациональне харчування та умови, що його забезпечують.
58. "Норми фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах та енергії" (1999р.), принципи положення.
59. Фізіолого-гігієнічне значення білків у харчуванні, потреби організму в них, основні їх джерела.
60. Фізіолого-гігієнічне значення жирів у харчуванні, потреби в них. Харчові жири тваринного і рослинного походження, їх харчова та біологічна цінність.
61. Фізіолого-гігієнічне значення вуглеводів у харчуванні, потреби в них, основні їх джерела.
62. Мінеральні солі (кальцій, залізо, фосфор та інші), їх фізіолого-гігієнічне значення, потреби в них.
63. Мікро- та макроелементози та їх профілактика. Основні джерела макро-та мікроелементів.
64. Роль вітамінів А, В₁, В₂, В₆, РР, С, Е в харчуванні, потреби організму в них, їх джерела. Значення медичного контролю за споживанням вітамінів у профілактиці гіпо- та гіпервітамінозів.
65. Авітамінози, гіповітамінози та гіпервітамінози, їх профілактика. Заходи по збереженню вітаміну С при кулінарній обробці їжі. Методи ранньої діагностики гіповітамінозів.
66. Режим харчування, його складові, наукове обґрунтування для різних груп населення та при різних умовах праці.
67. Лікувальне (дієтичне) харчування, його принципи, роль та ефективність в лікуванні хворих.
68. Лікувально-профілактичне харчування, його принципи, роль та місце в профілактиці професійних захворювань.
69. Методи гігієнічної оцінки адекватності харчування. Поняття про харчовий статус.
70. Методика медико-гігієнічного вивчення харчування окремої людини та закритих колективів.
71. Кількісна та якісна повноцінність харчування. Поняття про збалансованість раціону. Методика оцінки харчового раціону за меню -розкладкою.
72. Харчова та біологічна цінність хліба, хлібопродуктів, їх гігієнічна оцінка, використання в лікувальному харчуванні.
73. Харчова та біологічна цінність харчових продуктів рослинного походження: злаки, бобові, овочі, фрукти, ягоди, використання в лікувальному харчуванні.
74. Харчова та біологічна цінність молока та молочних продуктів, їх гігієнічна оцінка. Значення молока в харчуванні дітей та хворих з пошкодженням зубо-щелепного апарату.
75. Харчова та біологічна цінність вершкового масла, олії, маргарину, їх гігієнічна оцінка, використання в лікувальному харчуванні.
76. Харчова та біологічна цінність м'яса та м'ясних продуктів, їх гігієнічна оцінка, використання в лікувальному харчуванні.
77. Харчова та біологічна цінність риби та рибних продуктів, їх гігієнічна оцінка, використання в лікувальному харчуванні.
78. Харчова та біологічна цінність яєць. Харчові отруєння, що спричиняються використанням недоброякісних яєць, їх профілактика.
79. Загальні принципи санітарної експертизи харчових продуктів.
80. Гігієнічна характеристика методів консервування харчових продуктів.
81. Харчові отруєння, класифікація, заходи їх профілактики.
82. Харчові токсикоінфекції, етіологія, патогенез, умови виникнення, заходи профілактики.
83. Ботулізм, етіологія та патогенез, заходи профілактики.

84. Стафілококові токсикози, етіологія, патогенез, умови виникнення, заходи профілактики.
85. Харчові отруєння продуктами, отруйними за своєю природою і продуктами, які набули отруйних властивостей при певних умовах, заходи профілактики.
86. Харчові отруєння домішками хімічних речовин до продуктів харчування, заходи профілактики.
87. Харчові мікотоксикози, заходи профілактики.
88. Методика розслідування харчових отруень. Роль лікаря в діагностиці і розслідуванні причин харчових отруень.
89. Гігієнічні основи організації харчування хворих у лікарнях, зокрема при пошкодженні зубо-щелепного апарату.
90. Гігієнічні вимоги до розміщення, планування, облаштування і організації роботи харчоблоків. Медичний контроль за здоров'ям персоналу харчоблоків.
91. Праця як соціально-гігієнічна проблема. Поняття про роботу і працю. Фізична і розумова праця.
92. Фізіологічні зрушення при фізичній і розумовій праці. Втома і перевтома. Основи профілактики перевтоми.
93. Важкість та перенапруженість праці, критерії, що їх характеризують, використання для регламентації умов праці.
94. Виробничі шкідливості і професійні захворювання. Класифікація виробничих шкідливостей.
95. Основні принципи профілактики професійних захворювань. Шкідливі фактори в роботі лікаря стоматолога та зубного техника.
96. Мікроклімат на виробництві. Захворювання, що спричиняються дією несприятливих мікрокліматичних умов на організм. Загальні принципи нормування мікроклімату в виробничих приміщеннях.
97. Вимушене положення тіла і перенапруження окремих груп м'язів як професійна шкідливість. Профілактика захворювань, що спричиняються вимушеним положенням тіла у роботі лікаря-стоматолога та зубного техника.
98. Пил як виробничий шкідливість, джерела його утворення, дія пилу на організм в залежності від складу, концентрації, дисперсності, форми пилових частинок. Профілактика шкідливої дії пилу на організм в умовах зубо-технічних лабораторій стоматологічних поліклінік.
99. Шум як виробничий шкідливість, його фізична характеристика, вплив на організм людини. Загальні принципи нормування шуму на виробництві, зокрема на робочому місці стоматолога в умовах стоматологічної поліклініки (кабінету).
100. Вібрація як виробничий шкідливість, вплив на організм, заходи профілактики, зокрема на робочому місці лікаря-стоматолога.
101. Виробничі отрути, шляхи надходження їх в організм. Патологія, що спричиняється їх дією. Методика розслідування професійних отруень, заходи їх профілактики.
102. Гострі і хронічні професійні отруєння. Виробничі отрути в роботі лікаря-стоматолога та зубного техника.
103. Гігієна праці працівників сільськогосподарського виробництва.
104. Медико-гігієнічне обслуговування дітей та підлітків. Акселерація в сучасних умовах, гігієнічні проблеми, пов'язані з нею.
105. Методи дослідження і оцінки здоров'я дітей та підлітків під впливом факторів навколишнього середовища.
106. Гігієнічні основи організації режиму дня дітей різних вікових груп.
107. Гігієнічні вимоги до навчально-виховного процесу в сучасних установах для дітей та підлітків. Профілактика захворювань, пов'язаних з умовами перебування дітей та підлітків в навчально-виховних установах.
108. Гігієнічний контроль за організацією фізичного виховання і трудового навчання дітей та підлітків.
109. Гігієнічні заходи по створенню оптимальних умов для перебування хворих у лікарнях (стаціонарах і поліклініках).
110. Гігієнічні вимоги до розміщення лікарні в населеному пункті. Вимоги до земельної ділянки та її планування. Зонування лікарняної ділянки.
111. Порівняльна гігієнічна характеристика сучасних систем забудови лікарень.
112. Значення внутрішнього планування лікарняних закладів і відділень для забезпечення гігієнічних умов перебування хворих і праці персоналу.
113. Гігієнічна характеристика палатної секції, вимоги до набору приміщень, призначення кожного з них.
114. Гігієнічні вимоги до планування приймальних відділень лікарень. Особливості прийому інфекційних хворих, дітей, породіль. Значення планування і режиму експлуатації приймальних відділень лікарень у профілактиці внутрішньо-лікарняних інфекцій.
115. Гігієнічні вимоги до лікарняної палати загального типу, гігієнічне обґрунтування норм площі на одне ліжко в палаті, заходи щодо профілактики внутрішньо-лікарняних інфекцій, причини їх виникнення.
116. Особливості внутрішнього планування і обладнання палат спеціалізованих лікарень (стоматологічних, інфекційних, психіатричних та ін.).
117. Гігієнічні вимоги до планування, облаштування і утримання операційних блоків.
118. Гігієнічні вимоги до санітарно-технічного благоустрою лікарень. Особливості благоустрою та оснащення лікувально-профілактичних закладів стоматологічного профілю.
119. Гігієнічна характеристика праці та професійної діяльності лікарів-стоматологів різного профілю та зубних техніків.
120. Поняття про іонізуюче випромінювання, дози і одиниці їх вимірювання. Якісна та кількісна характеристика іонізуючих випромінювань та їх джерел.
121. Умови, що визначають радіаційну безпеку при роботі з радіонуклідами та іншими джерелами іонізуючих випромінювань.
122. Особливості радіаційної безпеки і захисту персоналу при роботі з відкритими джерелами іонізуючих випромінювань в лікувально-профілактичних закладах.
123. Особливості радіаційної безпеки і захисту персоналу при роботі з закритими джерелами іонізуючих випромінювань.
124. Забезпечення захисту персоналу рентгенівських відділень (кабінетів). Радіаційний контроль, його види. Заходи захисту від надмірного рентгенівського опромінення.
125. Гігієнічні аспекти Чорнобильської катастрофи та ліквідації її наслідків.
126. Гігієнічні засади здорового способу життя. Особиста гігієна в сучасних умовах.
127. Гігієна тіла та порожнини рота. Засоби гігієни порожнини рота та їх гігієнічна оцінка.
128. Значення і шляхи профілактики гіпокінезії в сучасних умовах. Гігієнічні вимоги до місць занять фізичною культурою.
129. Загартовування як елемент особистої гігієни. Принципи загартовування.
130. Гігієнічне значення режиму дня. Гігієна відпочинку і сну.
131. Медико-соціальне значення шкідливих звичок, попередження їх виникнення.
132. Гігієна розумової праці.
133. Гігієнічні вимоги до тканин, одягу та взуття. Порівняльна гігієнічна характеристика натуральних і синтетичних тканин.

134. Роль і місце санітарно-гігієнічних заходів у загальній системі медичного забезпечення при надзвичайних ситуаціях та у воєнний час, у зберіганні, зміцненні здоров'я, безздатності особового складу формувань.

135. Гігієна польового розміщення формувань, види розміщення. Типи польових жител, їх гігієнічна характеристика.

136. Закриті фортифікаційні споруди (сховища). Особливості мікроклімату і хімічного складу повітря в них, вимоги до планування, вентиляції й регенерації повітря в сховищах, фільтро-вентиляційні агрегати (ФВА).

137. Санітарне прибирання території катастроф, поля бою. Порядок збору і поховання загиблих, обов'язки медичної служби.

138. Організація харчування особового складу формувань у польових умовах, пункти харчування. Задачі медичної служби по контролю за харчуванням формувань в обстановці надзвичайних станів.

139. Організація харчування формувань в умовах катастроф. Харчові концентрати, сухі пайки, раціони виживання, вимоги, яким вони повинні відповідати.

140. Організація і проведення медичної експертизи продуктів харчування у польових умовах. Етапи експертизи, сили, засоби, методи.

141. Організація водопостачання формувань у польових умовах. Проведення розвідки вододжерел. Оцінка якості води в польових умовах. Вимоги до якості води у польових умовах, норми польового водопостачання.

142. Пункти водопостачання, пункти водорозбору, гігієнічні вимоги до їх обладнання та експлуатації. Методи і табельні засоби очистки і знезараження води у польових умовах.

143. Методи і засоби знезараження і опріснення індивідуальних запасів води, їх гігієнічна оцінка.

144. Гігієна праці особового складу формувань при ліквідації наслідків катастроф та інших надзвичайних ситуацій.

145. Характеристика шкідливих факторів, що визначають умови праці ліквідаторів катастроф та військової праці. Профілактика їх несприятливої дії. Гігієна праці у бронетанкових, ракетних і мотострілецьких військах. Професійні шкідливості в танках. Порохові, вихлопні гази, їх склад, дія на організм, профілактика.

146. Гігієна праці у радіотехнічних військах. Специфічні і неспецифічні шкідливі фактори, що впливають на особовий склад радіолокаторних станцій, заходи профілактики. Методи і засоби медичного контролю, нормування.

147. Поняття про "тропічні хвороби". Особливості їх профілактики.

148. Гігієнічна характеристика природно кліматичних умов у країнах тропічного поясу.

149. Вплив природних факторів на здоров'я населення країн тропічного поясу.

150. Вплив соціально-економічних умов на здоров'я населення країн, що розвиваються.

151. Специфіка професійної діяльності лікаря лікувального профілю, зокрема лікаря стоматолога, у країнах тропічного поясу.

152. Особливості патології населення у країнах тропічного поясу, їх профілактика.

153. Особливості регуляції температури тіла і водно-електролітного балансу в умовах перегрівання. Профілактика перегрівання.

154. Профілактика теплової лихоманки.

155. Вплив перегрівного клімату на функції органів і систем організму. Профілактика негативних наслідків для здоров'я.

156. Особливості особистої гігієни в умовах жаркого клімату.

157. Основні класифікації клімату. Кліматологічне районування.

158. Вплив клімату тропічного поясу на умови праці, побут і здоров'я населення.

159. Акліматизація в умовах жаркого клімату.

160. Вплив факторів навколишнього середовища у розповсюдженні інфекцій та інвазій у країнах тропічного поясу. Значення санітарного благоустрою населених міст.

161. Стан водопостачання у країнах, що розвиваються, заходи щодо його поліпшення.

162. Гігієнічна характеристика джерел водопостачання у країнах тропічного поясу.

163. Місцеві джерела водопостачання. Їх роль у розповсюдженні інфекцій та інвазій. Методика проведення санітарного нагляду, знезараження води у колодязях, санація колодязів.

164. Особливості процесу урбанізації у країнах Азії, Африки і Латинської Америки і пов'язані з ними гігієнічні проблеми.

165. Потреби організму в основних харчових речовинах в умовах жаркого клімату.

166. Якісна адекватність харчування в умовах жаркого клімату.

167. Особливості режиму харчування в умовах жаркого клімату.

168. Хвороби білкової і білково-енергетичної недостатності, їх профілактика.

169. Авітамінози і гіпервітамінози в умовах жаркого клімату, їх профілактика.

170. Харчові отруєння в умовах жаркого клімату, їх профілактика.

171. Участь України у вирішенні проблем профілактики тропічних хвороб.

16. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Вимірювати і оцінювати показники мікроклімату (температуру, вологість, швидкість руху повітря, радіаційну температуру).
2. Визначати та оцінювати показники природного (світловий коефіцієнт, коефіцієнт природного освітлення та інших) і штучного освітлення приміщень (освітленість, яскравість та інші) за допомогою люксметра та розрахунковими методами (метод «Ватт»).
3. Визначати інтенсивність ультрафіолетової радіації біологічним методом.
4. Відбирати проби повітря седиментаційним та аспіраційним методами на забрудненість мікробами, пилом, хімічними речовинами для лабораторних аналізів (з використанням електроаспіратора, приладу Кротова, аерозольних фільтрів, алонжів), оцінювати результати аналізів.
5. Розраховувати і оцінювати необхідний і фактичний об'єми і кратність вентиляції приміщень на підставі гранично допустимих і фактичних концентрацій діоксиду вуглецю.
6. Відбирати і оцінювати проби води при виборі джерел водопостачання та питної води на підставі органолептичних показників та результатів лабораторного аналізу.
7. Розраховувати кількість хлорного вапна для знезараження води за хлор потребою.
8. Визначити кількість активного хлору в хлорному вапні.
9. Володіти методами очистки, спеціальної обробки та знезараження води., оцінювати їх ефективність.
10. Оцінювати санітарний стан ґрунту за результатами фізико-хімічних показників, хімічного, бактеріологічного, гельмінтологічного аналізу.
11. Розраховувати добові енерговитрати та потреби організму в харчових речовинах.
12. Оцінювати адекватність харчового раціону енерговитратам розрахунковими методами за меню-розкладкою та за результатами лабораторного аналізу продуктів і готових блюд.
13. Діагностувати С-вітамінну недостатність на підставі визначення резистентності капілярів манометром Несторова.

14. Вміти проводити санітарне обстеження продовольчих об'єктів, харчоблоків лікарняних закладів, оцінювати якість харчових продуктів органолептичними методами, відбирати їх проби для лабораторних аналізів.
15. Проводити орієнтовну експрес оцінку якості і свіжості хліба, молока, м'яса, консервів, їх придатності до споживання.
16. Оцінювати санітарний стан харчоблоку, контролювати додержання санітарних вимог до транспортування, зберігання харчових продуктів, їх кулінарної обробки, реалізації готової їжі.
17. Оцінювати шкідливість і небезпечність умов праці за результатами інструментальних і лабораторних досліджень фізичних факторів, повітря робочої зони. Виявляти і оцінювати психогенні фактори на виробництві.
18. Оцінювати рівні і спектральний склад шуму за результатами його вимірювання шумоміром та аналізатором шуму і вібрації.
19. Визначати і оцінювати вміст токсичних речовин у повітрі за допомогою універсального газоаналізатора УГ-2.
20. Оцінювати стоматоскопічні, соматометричні, фізіометричні, нейропсихологічні показники розвитку дітей та підлітків.
21. Давати гігієнічні рекомендації щодо режиму навчання та відпочинку школярів, оцінювати оздоровчі заходи.
22. Давати гігієнічну оцінку навчальним приміщенням, шкільним меблям.
23. Уміти оцінювати ситуаційні, генеральні плани забудови лікарняних закладів.
24. Уміти проводити санітарне обстеження лікарняного закладу з його санітарним описанням, складанням акту обстеження.
25. Оцінювати санітарний режим в палаті, секції, відділенні, лікувально-профілактичному, оздоровчому закладі в цілому та давати рекомендації щодо його забезпечення і поліпшення.
26. Оцінювати радіологічну обстановку, безпеку праці при роботі в рентгенологічних кабінетах, радіологічних лабораторіях і відділеннях.
27. Визначати і оцінювати умови праці, психогенні фактори ліквідаторів наслідків катастроф, організувати і проводити профілактичні заходи.
28. Визначати і оцінювати параметри мікроклімату та вміст хімічних забруднювачів повітря у фортифікаційних спорудах і польових житлах.
29. Організовувати і проводити медичний контроль за повноцінністю харчування особового складу формувань.
30. Проводити санітарну експертизу продуктів харчування за органолептичними, санітарно-хімічними показниками їх якості.
31. Проводити дослідження продовольства на хімічне та радіаційне забруднення.
32. Відбирати пробу води для лабораторного дослідження.
33. Оцінювати якість води за її органолептичними та санітарно-хімічними показниками.
34. Ознайомитися з методами обробки води в польових умовах.

Перелік ситуаційних задач до підсумкового модульного контролю модуля.

1. Гігієнічна оцінка температурного режиму приміщення.
2. Розрахунок швидкості руху повітря, визначеної за допомогою кульового кататермометра.
3. Гігієнічна оцінка температурно-вологісного режиму приміщення.
4. Розрахунок відносної вологості повітря.
5. Оцінка теплового стану організму за методом кататермометрії.
6. Визначення та гігієнічна оцінка еквівалентно-ефективної температури.
7. Оцінка ступеню денатурації повітря приміщення за вмістом діоксиду вуглецю та окиснюваністю повітря.
8. Розрахунок мікробного числа при дослідженні бактеріального забруднення повітря з використанням приладу Кротова.
9. Гігієнічна оцінка показників бактеріального забруднення повітря.
10. Розрахунок необхідного і фактичного об'єму та кратності природної вентиляції.
11. Розрахунок та гігієнічна оцінка фактичного об'єму і кратності штучної вентиляції.
12. Розрахунок та гігієнічна оцінка геометричних показників природного освітлення (світловий коефіцієнт, кути падіння та отвору, коефіцієнт заглиблення).
13. Розрахунок та гігієнічна оцінка світлотехнічного показника природного освітлення (КПО).
14. Розрахунок профілактичної дози ультрафіолетового опромінення.
15. Розрахунок штучної освітленості методом «Ватт».
16. Розрахунок та гігієнічна оцінка рівномірності штучного освітлення.
17. Розрахунок та гігієнічна оцінка яскравості поверхні.
18. Оцінка якості питної води при централізованому водопостачанні.
19. Оцінка якості питної води при децентралізованому водопостачанні.
20. Визначення джерела водопостачання за хімічними та органолептичними показниками якості води.
21. Розрахунок дози коагулянту для поліпшення якості води.
22. Розрахунок дози хлорного вапна для знезаражування води.
23. Визначення та гігієнічна оцінка вмісту залишкового хлору у воді.
24. Оцінка ступеню забруднення і небезпечності ґрунту за даними лабораторного дослідження його проб.
25. Розрахунок потреби людини в основних харчових інгредієнтах та енергії.
26. Визначення та оцінка масово-ростових індексів.
27. Оцінка харчового статусу людини.
28. Діагностика та аліментарна профілактика гіповітамінозів.
29. Оцінка якості хліба за даними лабораторного дослідження.
30. Оцінка якості м'яса за даними лабораторного дослідження.
31. Оцінка якості молока за даними лабораторного дослідження.
32. Методика розслідування випадків харчових отруєнь.

17. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Початковий контроль здійснюється на першому практичному занятті шляхом усної співбесіди для вивчення базової підготовки студентів.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, на яких проводиться оцінка знань теоретичного та практичного матеріалу у формі:

- індивідуального усного опитування за теоретичними питаннями, які включені до методичних розробок з відповідних тем;
- тестових завдань;
- розв'язування ситуаційних задач;
- проведення гігієнічних досліджень з використанням приладів;
- оцінка результатів проведених гігієнічних досліджень;
- оформлення протоколів практичних занять.

Контроль засвоєння змістових модулів проводиться після закінчення вивчення змістового модуля і передбачає усне опитування студентів, розв'язування ситуаційних задач, проведення гігієнічних досліджень з використанням приладів.

Підсумковий контроль засвоєння модулів здійснюється після їх завершення і проводиться шляхом теоретичної і практичної оцінки студента:

1. Контроль теоретичних знань проводиться шляхом:
 - індивідуального усного опитування студентів за теоретичними питаннями.
 - вирішення тестових завдань;
2. Контроль засвоєння практичних навичок і вмінь проводиться шляхом:
 - розв'язування ситуаційних задач;
 - проведення гігієнічних досліджень з використанням приладів.

Критерії оцінювання навчальної діяльності студентів розроблені з урахуванням чинної нормативної бази зокрема: закону України "Про вищу освіту", наказів МОН України від 16.10.2009 № 943 "Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи" та "Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів в умовах впровадження Європейської кредитної – трансферної системи організації навчального процесу" (лист МОЗ України від 15.04.2014 №08.01-47/10395).

18. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

При засвоєнні кожної теми змістового модуля за поточну навчальну діяльність студента виставляються оцінки за традиційною 4-ох бальною шкалою, які потім конвертуються у бали залежно від кількості тем у змістовому модулі таким чином:

Оцінка "**відмінно**" виставляється, коли студент самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповів на всі теоретичні питання, розв'язав ситуаційні задачі, провів гігієнічні дослідження за допомогою приладів, правильно оцінив результати проведених досліджень.

Оцінка "**добре**" виставляється, коли студент зріло орієнтується в матеріалі, але при відповіді допустив дві-три не принципово важливі помилки.

Оцінка "**задовільно**" виставляється студенту, коли він знає фактичний матеріал у повному об'ємі програми курсу, проте затрудняється самостійно і систематично викладати відповіді, примушуючи викладача пропонувати йому навідні запитання.

Оцінка "**незадовільно**" виставляється у тих випадках, коли студент виявляє повне незнання запитань і погано орієнтується в основному матеріалі курсу гігієни, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань.

Оцінювання модуля

Оцінка за модуль визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового модульного контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, що присвоюється при засвоєнні кожного модуля, становить 200, у тому числі:

- **за поточну навчальну діяльність - 120 балів (60%);**
- **за результатами підсумкового модульного контролю - 80 балів (40%).**

Таким чином, частки результатів оцінювання поточної навчальної діяльності і підсумкового модульного контролю становлять відповідно 60% та 40%.

Оцінювання поточної навчальної діяльності

Під час оцінювання засвоєння кожної теми модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою, які потім конвертуються у бали в залежності від кількості тем у модулі.

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість оцінюваних тем практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів*
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання	
			"5"	"4"	"3"	"2"		
Модуль 1 90/3,0	3 (№№ 1-3)	14	8	7	6	0	8	84

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну діяльність при вивченні модуля вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем у модулі з додаванням балів за індивідуальну СРС: модуль 1 (8 балів x 14 тем = 112 балів + 8 балів за індивідуальну роботу = 120).

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну діяльність при вивченні модуля, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3», на кількість тем у змістовому модулі: модуль 1 (6 балів x 14 тем = 84 балів).

СХЕМА НАРАХУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Максимальна кількість балів підсумкового модульного контролю (теоретична і практична підготовка) складає 80. Модуль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 50 балів.

Контроль теоретичної і практичної підготовки проводиться шляхом оцінки відповіді студентів на теоретичні і практичні питання.

70-80 балів виставляється, коли студент грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою відповів на теоретичні питання, правильно розв'язав ситуаційну задачу, зробив ґрунтовні висновки та пропозиції, вірно провів гігієнічне дослідження з використанням приладів.

60-69 балів виставляється, коли студент при відповіді на теоретичні питання допустив дві-три не принципово важливі помилки, розв'язав ситуаційні задачі, але не чітко сформулював висновки та пропозиції, при проведенні гігієнічних досліджень за допомогою приладів допустив незначні помилки.

50-59 балів виставляється, коли студент володіє фактичним матеріалом у повному обсязі програми курсу, але висвітлює свої знання після запропонованих викладачем навідних запитань, при розв'язанні ситуаційної задачі допустив кілька помилок, висновки в пропозиції виклав неповністю, а також недостатньо володіє методикою гігієнічних досліджень.

Менше 50 балів виставляється, коли студент недостатньо володіє фактичним матеріалом, не може відповісти на теоретичні запитання, розв'язати ситуаційну задачу навіть після запропонованих викладачем навідних запитань.

Перекладання підсумкового модульного контролю дозволяється не більше 2 разів і здійснюється:

- перший раз за розкладом кафедри;
- другий раз: згідно графіку складеного деканатом.

ОЦІНКА З ДИСЦИПЛІНИ виставляється лише студентам, яким зараховані всі модулі. Оцінка визначається як середня арифметична з балів за два модулі, що складаються студентами упродовж навчального року. Отримані бали конвертуються у 4-ри бальну шкалу наступним чином:

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за чотирибальною шкалою
Від 180 до 200 балів	«5»
Від 150 до 179 балів	«4»
Від 149 до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«3»
Ниже мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«2»

Кількість балів, яку студент набрав з дисципліни, визначається як середнє арифметичне кількості балів з усіх модулів дисципліни (сума балів за усі модулі ділиться на кількість модулів дисципліни).

За рішенням Вченої ради університету до кількості балів, яку студент набрав із дисципліни, можуть додаватися заохочувальні бали (не більше 12 балів) за призове місце на міжнародних олімпіадах та II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади, але у жодному разі загальна сума балів за дисципліну не може перевищити 200 балів.

Оцінка за модуль вноситься екзаменатором до «Відомості результатів поточного та підсумкового модульного контролю» (Форма № Н-5.03-2), «Індивідуального навчального плану студента», «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів».

Оцінка з дисципліни вноситься екзаменатором до «Відомості обліку успішності» (Форма № Н-5.03-1), «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів», «Індивідуального навчального плану студента» та «Залікової книжки».

Ранжування з присвоєнням оцінок «А», «В», «С», «D», «E» проводиться деканатами для студентів відповідного курсу та факультету, які навчаються за однією спеціальністю і успішно завершили вивчення дисципліни.

Студенти, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не носяться до списку студентів, що ранжуються, навіть після перекладання модуля. Такі студенти після перекладання автоматично отримують бал «E».

Оцінки з дисципліни «FX», «F» («2») виставляються студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Оцінка «FX» виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий модульний контроль.

Ця категорія студентів має право на перекладання підсумкового модульного контролю за затвердженим графіком (але не пізніше початку наступного семестру). Повторне складання підсумкового модульного контролю дозволяється не більше двох разів.

Оцінка «F» виставляється студентам, які відвідали усі аудиторні заняття з модуля, але не набрали мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового модульного контролю. Ця категорія студентів має право на повторне вивчення модуля.

За дозволом ректора студент може підвищити оцінку з дисципліни шляхом перекладання підсумкового модульного контролю (не більше трьох разів за весь період навчання).

Оцінювання поточної навчальної діяльності, модульного контролю та дисципліни в цілому здійснюється відповідно до «Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів Буковинського державного медичного університету в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу» (схваленої рішенням Вченої ради від 29 травня 2014 року, протокол № 9).

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Закон України «Про вищу освіту» (2017 р.).
2. Державні стандарти освіти зі спеціальностей «Лікувальна справа», «Педіатрія».
3. Методичні вказівки студентам до практичних занять.
4. Методичні вказівки студентам для самостійної (позааудиторної) роботи.
5. Навчально-методичний посібник «Гігієна та екологія» (Л.І.Власик., О.М.Жуковський та ін., Чернівці, 2017 р.)

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

19.1. Базова:

1. Гігієна військової праці: навчальний посібник/В.А.Баркевич, А.А.Кожокару, О.М.Іванко – Київ: «Видавництво Людмила», 2018. – 420с.
2. Гігієна та екологія: підручник/За редакцією В.Г. Бардова. - Вінниця:Нова Книга, 2006. – 720с.
3. Гігієна харчування з основами нутриціології: підручник; у 2 кн. – Кн.1/ Т.І.Аністратенко, Т.М.Білко, О.В.Благодарова та ін.;За ред..проф. В.І.Ципріяна. – К.:Медицина, 2007. – 528с.
4. Гігієна харчування з основами нутриціології: підручник; у 2 кн. – Кн.2/ В.І.Ципріяна, І.Т.Матасар, В.І.Слободкін та ін.;За ред..проф. В.І.Ципріяна. – К.:Медицина, 2007. – 544с.
5. Радіаційна гігієна: підручник для лікарів-інтернів та лікарів слухачів /Мурашко В.О., Мечев Д.С., Бардов В.Г. та ін. - Вінниця: Нова Книга, 2013. - 376 с.
6. Гігієна праці: Підручник /Ю.І.Кундієв, О.П.Яворовський, А.М. Шевченко та ін.; за ред. акад. НАН України, НАМН України, проф. Ю.І. Кундієва, чл-кор. НАМН України проф. О.П.Яворовського. - К.: ВСВ “Медицина”, 2011. - 904с.

19.2. Допоміжна:

1. Загальна гігієна: Посібник для практичних занять / За загальною ред. Даценко І.І. – Львів: 2001. – 472 с.: іл.
2. Загальна гігієна. Словник-довідник. (І.І.Даценко, В.Г.Бардов, Г.П.Степаненко) Львів, 2001 р. – 244 с.
3. Запорожан В.М., Аряев М.Л. ВІЛ-інфекція і СНІД. 2-ге вид., К.: Здоров'я, 2004. - 636 с.
4. Комунальна гігієна /С.Г. Гончарук, В.Г. Бардов, С.І. Гаркавий, О.П.Яворський та ін.; за ред. Є.Г. Гончарука. – к.: Здоров'я, 2003. – 728 с.
5. Гігієна праці (під ред. А.М. Шевченка, О.П.Яворовського). – Вінниця: Нова Книга, 2005 – 520 с.
6. Гигиена /Под ред.акад РАМН Г.И.Румянцева. – М.: МЕДИЦИНА, 2000.-608с.: ил.

7. Пивоваров Ю.П. Гигиена и основы экологии человека: Учебник для студ. высш. мед. учеб. заведений / Ю.П. Пивоваров, В.В. Королик, Л.С. Зиневич; Под ред. Ю.П. Пивоварова. – М.: Издательский центр „Академия”, 2004 -528с.
8. Військова гігієна з гігієною при на надзвичайних ситуаціях. – За ред. К.О.Пашка. / Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів України. – Тернопіль, - „Укрмедкнига”, - 2005. – 310 с.
9. Правові основи державної служби медицини катастроф України. // Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф. МОЗ., - Тернопіль, 2002. – 242 с.
10. Організація лікувально-профілактичних та санітарно-протиепідемічних заходів для ліквідації наслідків повеней. В.Ф.Москаленко, В.О.Волошин, І.М. Рогач. //Ужгород, 2001, - 92 с.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я.
3. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”.
4. Основи екології: Підручник для студ. вищих навч. закладів /В.Г. Бардов, В.І.Федоренко, Е.М Білецька та ін. - Вінниця: Нова Книга, 2013. - 424 с.

19.3.Інформаційні ресурси:

- 1.Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
- 2.Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua/>.
- 3.Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
- 4.Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com.
- 5.Міністерства охорони здоров'я <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/>
- 6.Сервер дистанційного навчання БДМУ <http://moodle.bsmu.edu.ua>.

20. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

1. Власик Леонід Іванович – завідувач кафедри, д.мед.н., професор;
2. Кметь Тарас Ігорович - д.мед.н., професор;
3. Жуковський Олег Михайлович – к.мед.н., доцент.
4. Грачова Тамара Іванівна - к.мед.н., доцент кафедри, Hrachova.Tamara@bsmu.edu.ua
5. Кушнір Оксана Василівна - к.мед.н., старший викладач, oksankakushnir@ukr.net
6. Іфтода Оксана Василівна – асистент кафедри, iftoda@bsmu.edu.ua
7. Тимкул Діана Миколаївна – асистент кафедри, dianatimkul@gmail.com